

Begrenset høring av tilleggsutredninger til revisjonsdokumentet for Aurlandsvassdraget - produksjonsgrunnlaget for laks og sjøørret i Vassbygdelvi .

Aurlandsvassdraget (Aurlandselvi og Vassbygdelvi) ble før reguleringen ansett til å være et av verdens mest attraktive sportsfiskevassdrag etter sjøørret, dette var også i forhold til naturopplevelse, størrelse og kvalitet på fisken. De negative effektene vannkraftreguleringen har hatt på fisket i elven ble særlig tydelige fra tidlig på 1980 tallet og frem til i dag i 2025. Før vannkraftreguleringen kunne samlet fangst i elven være mellom 4 og 6 tonn sjøørret og laks. I dag, 14. Jan.2026, er den på 140,9 kg sjøørret. Kilde, Elveguiden.no, statistikk for fangst i 2025,

Aurlandsvassdraget er et prioritert vassdrag i denne miljørevisjonen, regulanten må regne med produksjonstap for å bedre forholdene for sjøørret og laks. Slike tiltak vil også ha stor betydning for en rekke arter som fauna, ål, fuglearter og insekter.

Vassbygdelvi fikk ikke pålegg om minstevannføring i den opprinnelige vannkraftkonsesjonen fra 1969. Dette har ført til fiskedød igjennom tørrlegging av vassdraget ved gjentatte hendelser. Regulanten gav etter slike hendelser et frivillig slipp av vann på 0.50m³/s., noe som har bedret situasjonen noe for overlevelse av voksen fisk, smolt og yngel. Erfaringen viser likevel at det er for lite vann som slippes til elven. På høst og vinter er det gjort observasjoner av predatorer som oter og kongeørn der de fanger, skader og dreper sjøørret og laks i Vassbygdelvi. Fisken finner ikke skjul nok, vil dette kunne bedre seg med høyere minstevannføring.

Aurlandsvassdraget er et prioritert vassdrag i denne miljørevisjonen, regulanten må regne med produksjonstap for å bedre forholdene for sjøørret og laks. De negative konsekvensene for sjøørret og laks i vassdraget er alle helt entydige, kraftutbyggingen har desimert bestanden av sjøørret og laks. Laksen har problemer med å overleve i vassdraget, og for sjøørreten er bestanden historisk lav.

Vår oppfatning er miljørevisjonen må pålegge regulanten en minstevannføring som går igjennom Aurlandsdalen på minimum 2m³/s. Vannet her er av god kvalitet. Dette gir også muligheter for å bruke «naturvann» og ikke bare vann fra kraftturbiner. Et annet viktig argument er at den anadrome strekningen går oppover Aurlandsdalen til Almagjelet.

Habitatkvaliteten i Vassbygdelvi blir av NORCE vurdert som høy både for laks og sjøørret, elva fremstår som godt egnet begge artene. Derfor blir det viktig å utnytte dette fortrinnet gjennom å slippe nok vann igjennom elven, for å sikre og å utnytte gode gyte og oppvekstområder for fisken.

I den opprinnelige konsesjonen for utbygging av Aurlandsvassdraget. Kgl. res. av 29.09.1969: regulering og overføring av Aurlandsvassdraget, ble betydningen Vassbygdelvi hadde som gyte og oppvekstområde for sjøørret og laks sterkt **undervurdert**.

Man har nå mulighet til å bøte på noen av de alvorlige skadene som har blitt påført vassdraget. Det kan man gjøre ved å etablere en høy nok minstevannføring, (Vårt forslag er 2m³/s.) Det er sannsynlig at det sammen med andre tiltak kan optimalisere yngel og smoltproduksjon i vassdraget.

I Vassbygdelvi har man tilnærmet samme temperatur som før utbyggingen, derfor bør regulanten pålegges restaurering og nyåpning av gamle sideløp. Arbeid som er gjort i elven viser at dette har vært vellykket f.eks. Nedre Deltabekken.

Ved økt vannføring kan flere sideløp kobles til og holdes permanent vannførende. Dette gjelder blant annet dagens flomløp Løelva (Løbekken, ca. 600 m²) og bekken ved Hafslund-bygget (Ecobekken, ca. 200 m²). Gjennom utgraving og utforming av et variert bekkeløp, kan Løbekken få et produksjonspotensial på rundt 800 m² og Ecobekken på cirka 1100 m². I tillegg finnes det mulighet for å etablere et permanent sideløp langs sørsiden av Vassbygdelva ved Hagene (Hagabekken), med en lengde på 275 meter og et estimert arealpotensial på 825 m². Også i nedre deltabekk kan et ytterligere deltaløp tilkobles (Flombekk). Lengde her er 100 m, potensielt areal 300 m².

Vår oppfatning er at en tilkøpling av Tivesja til Vassbygdelvi opp til Sitjandefoss (ca 1,5 km) er avgjørende for å maksimere smolt / yngel produksjonen og

oppvekstområder for sjøørret og laks. Regulanten må her pålegges å åpne og å bygge dette løpet.

Hvis dette tiltaket ikke kan gjennomføres vil effekten avta betydelig. Med Tivesja opp til bare Hagene vil smoltpotensialet i sideløp være 60 % mindre. Helt uten Tivesjasytsemet vil det være 75 % lavere (bare Lø-, Eco- Flombekk). Kilde, LFI,notat 2025.

Det anbefales av NORCE å legge inn en mortalitetsfaktor på 20-40 % mortalitet i Vassbygdvannet av smolt fra Vassbygdelvi, om det sammenlignes med smolt fra Aurlandselva. Dette forklares med predatorer og andre usikkerhetsfaktorer i Vassbygdivatnet. Dette er påvirkninger som smolt av sjøørret og laks kan/vil møte på ferden til Aurlandselvi.

Vår oppfatning er at de tiltakene som miljørevisjonen skal legge rette for i Vassbygielvi er å øke og maksimere elvens evne til å produsere yngel og smolt av sjøørret og laks. Dette kan gjøres gjennom en minstevannføring på 2m³/s og at vannet renner igjennom Aurlandsdalen. Gjennom dalen får vannet en naturlig temperatur og er av god kvalitet. I tillegg viktig å utnytte at den anadrome stekningen til fiskeproduksjon og oppvekstområde for yngel og smolt er lengre opp Aurlandsdalen enn i det andre elveløpet som går mot opp mot Stundalen.

Som tidligere nevnt i dette notatet, ble Vassbygdielvi sin funksjon som gyte og oppvekstområde for sjøørret og laks sterkt **undervurdert** i den opprinnelige konsesjonssøknaden i 1969. Når man nå er i gang med en miljørevisjon blir det viktig at myndighetene ikke gjør samme **feilen** ennå en gang. Vi mener at de tiltakene vi skisserer er avgjørende for at man skal ha en fiskbar og levedyktig stamme av sjøørret både Aurlandselvi og Vassbygdelvi. Når det gjelder laksebestanden er tiltakene på nivå med «livreddende behandling».

Vi er overrasket over Regulanten sine kommentarer i dokument datert 28.05.25, «Revisjon av vilkår for Aurlandsreguleringene.

Tilleggsutredninger om produksjonspotensialet for laks og sjøørret i Vassbygdelvi».

Regulanten er her lite villig til å ta ansvar for de alvorlige og negative konsekvensene reguleringen har ført til for miljø, natur og bestand av sjøørret og laks i vassdraget.

Aurlandselvi og Vassbygdelvi ble før utbyggingen regnet som et av verdens beste sjøørretvassdrag. I dag over 50 år etter dreier det seg om å berge restene av en av verdens mest verdifulle og spesielle sjøørretbestander.

Vi forventer at NVE vil ta hensyn til innspill i høringsrunden om tilleggsutredningen av Vassbygdelvi. Så alvorlig som situasjonen for sjøørret og laks i dag er i Aurlandselvi, blir miljørevisjonen og de tiltak som NVE bestemmer seg for å gjennomføre i Vassbygdelvi avgjørende for fremtiden til sjøørret og laks i begge elvene.

Førde, Vassenden og Kvammen 14.01.26

Hilsen

Thorbjørn Olsen

Tefrevegen 37

6800 Førde

Thorbjorn.Olsen@helse-forde.no

Elektronisk signatur

Jan Petter Leirvåg

Sanddalen 209

6847 Vassenden

jpleirva@online.no

Elektronisk signatur

Markvard Bjørndal

Bjørndalsvegen

6983 Kvammen

Elektronisk signatur.